

Suomen tieteellinen kirjastoseura muutoksen tekijät hyvässä seurassa

Suomen tieteellisen kirjastoseuran vuosi 2023

Toimintavuotta leimasi epävakaa turvallisuustilanne, Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen, maamme itärajan sulkeminen loppuvuodesta järjestetyn maahantulon estämiseksi sekä Suomen NATO-jäsenyyden toteutuminen. Globaali maailmantilanne kuvasti STKS:n strategiaan tunnistettua ”yllätysten aikaa”. Epävakaina aikoina tieteellisissä kirjastoissa toimivien asiantuntijoiden työ tutkitun tiedon edistäjänä on entistä tärkeämpää kyber- ja informaatiovaikuttamisen sekä disinformaation torjumiseksi.

Generatiiviset kielimallit, erityisesti ChatGPT, nousivat laajasti myös tieteellisten kirjastojen asiantuntijoiden kiinnostuksen kohteeksi, mikä näkyi laajana kiinnostuksena seuran Uuden teknologian työryhmän järjestämiin ensimmäisiin koulutuksiin aiheesta.

Seuran hallitus kokoontui tammikuussa Helsingissä Kansalliskirjastossa vanhan ja uuden hallituksen yhteiseen kokoukseen. Muut vuoden 2023 hallituksen 8 kokousta olivat etäkokouksia. Seuran kevätkokous järjestettiin 16.5. ja syyskokous henkilövalintoineen 28.11. Molemmat kokoukset järjestettiin pääasiassa etäosallistumisina, mutta osallistumismahdollisuus kokouksiin oli mahdollista myös ennakoilmoittautumisella paikan päällä Tieteiden talolla. Syyskokouksessa valittiin seuran hallitukseen uusiksi jäseniksi Mika Holopainen Helsingin yliopiston kirjastosta, Markku Laitinen, emeritus/Kansalliskirjasto ja Susanna Parikka Lapin korkeakoulukirjastosta.

Vuoden alussa järjestettiin työryhmien puheenjohtajien ja viestintäyhteys henkilöiden ja hallituksen tapaaminen, jossa käytiin läpi ajankohtaisia aiheita ja työryhmien työkalupakkia.

Seuran koulutustoiminta vilkastui vuoden aikana ja koulutustilaisuuksia järjestettiin sekä lähitoteutuksina että webinaareina.

- Keväinen löytöretki tekoälyyn -webinaari 23.5.
- Tekijänoikeutta kirjastoissa -koulutus Helsingissä 14.6.
- STKS-demolabs – Miten kielimalli vastaa kysymyksiin sille tuntemattomista aineistoista, webinaari 13.10.
- “Missä ne kirjat on?” – kirjastot pienenevissä tiloissa -seminaari Helsingissä 26.10.
- Muuttuva, monipuolistuva ja moninaistuva informaatiolukutaito -seminaari Jyväskylässä 17.11.
- Timanttiset työkalut – teoriaa ja tarinoita kirjaston palveluiden kehittämisestä -webinaari 30.11.

Vuosi 2023 oli seuran talouden kannalta positiivinen vilkkaan koulutustoiminnan ansiosta. Hallitus ja työryhmät kokoontuivat pääosin etänä, mikä vaikutti seuran talouteen tasapainottavasti.

Signum jatkoi toimintamallia, jossa lehden kolme numeroa julkaistiin ainoastaan verkossa ja vuoden viimeinen numero toimitettiin jäsenille myös painettuna. Painettua numeroa käytettiin myös seuran markkinointiin opiskelijoille ja muille kohderyhmille. Uutiskirjeen avulla verkkojulkaisuille saatiin lisää näkyvyyttä ja jäsenistön huomiota. Seuran toiminnan markkinoimiseksi laadittiin myös painettu esite.

STKS:n jäsenmäärä oli vuoden 2023 lopussa 398 jäsentä. Edellisenä vuonna jäsenmäärä oli 413, joten määrä väheni vuoden 2023 aikana 3,6 %. Jäsenmäärän loiva lasku johtuu muun muassa alan eläköitymisistä. Seuran jäsenrekisteristä on myös viime vuosina poistettu sellaiset jäsenet, joiden jäsenmaksu on ollut maksamatta useampana peräkkäisenä vuotena. Seura on olemassa jäseniään

varten ja jäsenmaksut on pidetty samoina jo pidempään.

Vuoden aikana saatiin uusia henkilö- ja myös yhteisöjäseniä seuraan. Hallitus pohti vuoden aikana keinoja jäsenhankinnan edistämiseksi ja strategian ja toimintasuunnitelman mukaisesti erityisesti alan opiskelijoiden kiinnostuksen herättämiseksi seuran toimintaan. Syksyllä puheenjohtaja sai kutsun esitellä AMKIT-kirjastonjohtajille seuran ajankohtaista toimintaa, joka herätti kiinnostusta. Opiskelijayhteistyö aktivoitui vuoden aikana, kun Henri Pitkänen nimettiin hallituksen opiskelijayhteyshenkilöksi ja hän markkinoi seuraa alan opiskelijoille muun muassa Oulussa. Vuoden aikana kokeiltiin myös mallia, jossa opiskelijoille tarjottiin ilmaisia webinaaripaikkoja, jos he kirjoittaisivat lyhyen jutun Signumiin webinaarista. Ensimmäiset artikkelit opiskelijoilta ilmestyvät vuoden 2024 puolella. Seura sai palautetta mm. yhteisöjäseniltään siitä, että webinaareihin osallistumiseen toivottiin muitakin mahdollisuuksia kuin yksilöperustainen osallistumismaksu. Hallitus pohti asiaa, mutta ei kuitenkaan löytänyt tähän vielä uutta mallia. Koulutustoiminnallaan seura pyrkii tukemaan jäsenistöään muuttuvassa toimintaympäristössä sekä tuomaan uusia menetelmiä ja välineitä tieteellisten kirjastojen toiminnan ja palvelun kehittämiseen.

Karl-Erik Henrikssonin rahasto ei jakanut apurahoja vuonna 2023.

Vastuullista ja vaikuttavaa toimintaa

STKS:n toiminnan vastuullisuutta pohdittiin seuran käytännön toiminnassa. Etäkokousten ja tapahtumien avulla vähennettiin matkustamista. Jos kansainvälisiin kokouksiin oli mahdollista osallistua etäyhteydellä, asiaa harkittiin myös vastuullisuuden näkökulmasta. Lähikokousten vakiinnuttua uudelleen koronatauon jälkeen ei etäosallistumismahdollisuutta kuitenkaan aina ollut tarjolla. Etäkokoukset ovat joissakin tilanteissa erinomaisia, mutta etäosallistuminen ei kaikilta osin korvaa kasvokkain tapaamista, joka on tärkeää varsinkin uusien toimijoiden verkostoitumisen, vuorovaikutuksen ja luottamuksen rakentamisen kannalta.

Jo pidempään vireillä ollut seuran arkistoaineiston siirto saatiin toteutettua luovutus sopimuksella kesällä Kansalliskirjastoon liitettäväksi seuran vanhemman arkistokokoelman yhteyteen. Näin STKS:n historian eri vaiheet säilyvät myös tuleville sukupolville tutkimuksen käyttöön.

Seuran yhtenä keskeisenä toimintamuotona on vaikuttaminen yhteisellä äänellä alan kehitykseen. Vaikuttamistyössämme kirjastojuridiikan työryhmä on asiantuntemuksellaan keskeinen toimija hallituksen ja puheenjohtajan tukena. Vaikuttamistyössä seura toimi myös muiden toimijoiden kanssa yhdessä, muun muassa KAM-juridiikkaverkostossa.

Loppusyksystä tapahtui myös toimihenkilövaihdos, kun STKS:n pitkäaikainen sihteeri Tuula Hurskaisen jäi pois sihteerin tehtävästä. Uutena sihteerinä aloitti Satu Nikander. Sihteerit työskentelivät kuukauden ajan samanaikaisesti perehdytyksen ajan

Hallitus 2023:

- Anne Lehto, puheenjohtaja, Tiedekirjasto Tritonia
- Katja Hilska-Keinänen, varapuheenjohtaja, Suomen ympäristökeskus, Avoin tiede -ryhmä
- Marita Ahola, Turun ammattikorkeakoulu, Kirjasto- ja tietopalvelu
- Tuija Korhonen, Helsingin yliopiston kirjasto
- Virpi Kultanen, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin tutkimuspalvelut (-08/2023) / Lastensuojelun Keskusliitto
- Marjo Kuusela, Helsingin yliopiston kirjasto
- Jaana Latvanen, Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto
- Soile Manninen, Helsingin yliopiston kirjasto
- Henri Pitkänen, Suomen ympäristökeskus, Avoin tiede -ryhmä

Toimihenkilöt 2023:

- Tuula Hurskainen, sihteeri (-11/2023)
- Satu Nikander, sihteeri (11/2023-)
- Mervi Kivirinta, taloudenhoitaja
- Mika Holopainen, päätoimittaja (Signum).
- Juha Leppämäki, laskutussihteeri
- Minna Marjamaa, toimitussihteeri (Signum)

Tilintarkastaja:

- Heidi Alitalo (varalla Kari Lydman)

Työryhmät 2023

- Aineiston saatavuus -työryhmä
- Asiakaspalvelutyöryhmä
- Informaatiolukutaito-työryhmä
- Kirjasto juridiikan työryhmä
- Taidekirjastojen työryhmä
- Tutkijapalveluiden työryhmä
- Uuden teknologian työryhmä

Edustukset kansallisissa ja kansainvälisissä kokouksissa ja seminaareissa

- IFLA WLIC ja General Assembly, Rotterdam, Alankomaat: Anne Lehto
- AMKIT-konsortion kirjastonjohtajien kahvit 22.9., Anne Lehto